

Opet se nešto drugo pretvara u sve ovo
što nas u ovom času okružuje i tišti,
teško je pravo ime odabrati i slovo
za ono što u nama propinje se i njišti,
za ono bolno biće koje se s nama druži
pod izgovorom da smo u rodu istoj ruži.

Lome se savršeni oblici zvijezda, trunu
u mutnoj vodi sunca visokog dugog ljeta,
na голу tvrdu glavu planina stavlja krunu,
molitva već je psovka a psovka već je sveta
lozinka što nas vodi u neka nova čuda:
prebrojimo još jednom za svaki slučaj uda.

I premalo smo ruku dobivali kad treba
i previše, a misli skidale su nam glavu,
uvijek postòji negdje dovoljan dio neba,
vidljiv, pod kojim može barem za tren u právu
biti i kost i meso i ono što ih spaja
baš zato da se mogu potrošiti do kraja.

Na kraju svake ptice ostane dio krila,
na kraju svakog klasa ostane dio gladi,
sve ono što će biti možda je nekad bila
kutija igračkaka, sve ono što se gradi
bilo je sazidano od ovog istog brašna,
duboko u dnu sebe svaka je zgrada strašna.

Ne pišem pjesme nigdje nego tu gdje me stignu,
ne kažem da ne bježim pred njima, bježim, često,
stižu me, gaze, biju riječima kao bičem;
pripusti me u svoju tišinu, nađi mjesto
na kojem će sve ono što u tom trenu vičem
bit pjesma, ništa drugo, neka se k meni prignu

visoke grane s tugom najžućeg voća, nije
lako se meni do njih popeti, jedva usne
dosegnem, čak i svoje, kamoli trešnje, tako
vesele kao da će zauvijek sve što prije
bilo je biti opet, nikad se ne zna kako
podići treba ruke, predat se, kad se zgusne,

ili u svako doba, onako kako činim
kad predajem se tebi, cjelovom, sav u znoju,
u maslinovom vrtu, na vrhu tvoga brijega;
ne pišem pjesme nigdje nego tu, tu me stignu.

Osjećam neku radost što ću u deset sati
i trideset minuta u pećnicu dva batka
kokošja i tri krila staviti da se peku;
možda je neugledna ta radost, čak i kratka,
ne prezirem je, kao ni kokoš, premda pati
od kompleksa što ne zna letjeti, ne zna rijeku

preplivat, ali pijetla zna navesti da sunce
izmami i obasja predjele mračne, rupe
i samice, i sjenom razreže tortu sata
na kriške, dobre sve su radosti, čak i glûpe
i stâre; kokoš cvrči u pećnici, vrhunce
doseže moja radost, ipak je, vidim, hvata

iz kokoši te koja sada se peče onaj
kompleks da neće znati letjeti, da će samo
ključati zemlju, samo skupljati trun po trun.

Luko Paljetak

Ne pišem pjesme nigdje nego tu gdje me stignu

MATICA HRVATSKA
BIBLIOTEKA PODZVIZD

Knjiga 1

Glavna urednica
Romana Horvat

Urednik biblioteke
Tonko Maroević

CIP dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 770976

ISBN 978-953-150-925-1

Luko Paljetak

Ne pišem pjesme nigdje
nego tu gdje me stignu

MATICA HRVATSKA
ZAGREB MMXI

Tu

Opet se nešto drugo pretvara u sve ovo
što nas u ovom času okružuje i tišti,
teško je pravo ime odabrati i slovo
za ono što u nama propinje se i njišti,
za ono bolno biće koje se s nama druži
pod izgovorom da smo u rodu istoj ruži.

Lome se savršeni oblici zvijezda, trunu
u mutnoj vodi sunca visokog dugog ljeta,
na голу tvrdu glavu planina stavlja krunu,
molitva već je psovka a psovka već je sveta
lozinka što nas vodi u neka nova čuda:
prebrojimo još jednom za svaki slučaj uda.

I premalo smo ruku dobivali kad treba
i previše, a misli skidale su nam glavu,
uvijek postòji negdje dovoljan dio neba,
vidljiv, pod kojim može barem za tren u právu
biti i kost i meso i ono što ih spaja
baš zato da se mogu potrošiti do kraja.

Na kraju svake ptice ostane dio krila,
na kraju svakog klasa ostane dio gladi,
sve ono što će biti možda je nekad bila
kutija igračkaka, sve ono što se gradi
bilo je sazidano od ovog istog brašna,
duboko u dnu sebe svaka je zgrada strašna.

Podivljale su šume od proljeća što stiže,
srne su iznenada propjevale u noći,
iz vlažnih zakutaka izlaze stari snovi,
postoji ipak mjesto gdje opet treba poći,
porasli nismo nego sad nam je nebo bliže,
ne lovi cvijeće leptir, leptira cvijeće lovi.

Iz koštice izraste stablo pod noge ptice
tačno po mjeri, vrijeme stane kad cjelov pada
na usne kao oštra sjekirica što siječe
sve što je nepotrebno, ostavi samo lice,
ostavi samo dio koji se uvijek nada
nekom priznanju, nekoj nagradi koju stječe

i konj i trn i kamen i kiša koja pljušti,
ne možeš predvidjeti gdje će se nešto važno
izreći, ili možda prešutjet, sve odjednom
steklo je neku važnost, čak i drugarstvo lažno
bolje je nego bliskost od koje koža ljušti
s tijela se, sad i zmija svlači se svakim tjednom.

Poznajem povijest svijeta a samo tvoje zjene
promatram vrlo pomno, oduvijek tako činim,
zato ti savjetujem: samo od sebe uči,
pogledaj oblak, shvati zašto se tako muči
da bude zec i tigar i riba, što se mene
tiče ja ne mijenjam se, ili bar tako hinim.

Pomiče vjetar cvijeće prema svršetku nekom
u kojem nema ništa što je tom cvijeću slično,
zar nije srcu hladno? Pokrit ga treba dekom,
nikako nemoj shvatit to kao nešto lično,
bezlično sve je, samo klasje u polju klásâ,
raste nas, prerasta nas, slabašna mi smo rasa.

Pomićemo se prema cvijeću u dane slavlja,
sve drugo ostaje nam u grlu kao pijesak,
postoji nešto što se u meni ipak javlja
nalik na glumca koji na kraju stekne pljesak,
sami smo kao kuće i kao bračni druzi,
sami smo kao čovjek što čeka vlak na pruzi.

Ne treba možda reći ništa što nije bogu
povoljno, ali usne nemaju ništa s njime,
ni s time, glava često radije sluša nogu,
samo na obali pješčanoj sam svoje ime
zapisao i zato nitko me neće naći,
obratite se zato nepostojećoj braći.

Pomiče cvijeće vjetar a vjetar nema smjera
i baš je zato blizak i bogu a i nama,
budimo jedan drugom i nevjera i vjera,
u slamarici uvijek čeka nas meka slama
i kosti, jer se tijelo izgubilo u krikui,
službeni će organi provjeriti tu sliku.

Nastojim kloniti se sanjarenja, a sanje nalijeću kao muhe na nešto vrlo slatko u meni, čitam dnevne novine da me manje zavedu, ali njima to ide tako glatko a meni teško, lakše bilo bi da se predam i da na sebe kao na nekog drugog gledam.

Ponekad tako zbilja i činim, gledam stvora nekakvog koji ima za sobom više dana nego pred sobom, nema, istina, puno bora na čelu, ali nema ni kvadraturu stana veliku, niti bazen da u njemu se giba i to mu nije stalo, napokon nije riba,

nije ni poduzetnik, a otac mu je stolar bio, a majka mu je zašecerenom vodom češljala kosu, tetka iz Amerike dolar poslala mu je jednom i jednom došla brodom velikim kao kuća... tko ne bi time snove rastjerao i odmah počeo sanjat nove.

Ponekad tako zbilja i činim, snove iste ponovno sanjam ništa ne mijenjajući, stoga u njima uvijek ima neke praznine čiste i nema smisla da je pokvari drska noga uljeza nekog, stranca u meni koji želi sve ono što ne želim i sve to sa mnom dijeli.

Nemoguće je naći nastavak prvom slovu,
u oči kiša nebo donosi kao pijesak,
odavno nešto drugo pada na zemlju ovu,
svaka je tama tamna kada se rađa bljesak,
ne koristi mi ništa što znadem tvoje ime
kada nijednog sebe ne mogu nazvat njime.

Iz zemlje niče trava, iz trave zemlja niče,
prišivaju se zvijezde na kožu kao značke,
pružio bih ti ruku ali svi odmah kriče:
ovaj će razbit izlog, ovdje će biti pljačke;
nalik na šamar pada na lice povjetarac,
dijete u vrtu plače, osjeća da je starac.

Odlučio sam poći po tragu prvog stiha
jer on se uvijek vraća na mjesto gdje se šuti,
ne mogu se izgubit, premda mi guma tiha
nastoji put izbrisat, nešto me uvijek sluti,
odlazim kao vojska spreman da ná me bace
svi sve, svoj dio pjesme ostavljam za mrtvace.

Možeš li zamisliti leptira s devet krila,
da riječi nisu ono što dolazi na usne,
da više nego škâra tijela se boji svila,
da i u svetoj noći čine se stvari gnusne,
možeš li zamisliti da i u ovom času
postoji negdje netko koji se nada spasu.

Svaka se ruža boji na trnje svoje pasti,
nikada isti vjetar ne lomi istu trsku,
ne živi se od krila kad živi se od strasti,
tko ne kaže riječ nježnu ne kaže ni riječ drsku,
svaka je pjesma prijevod, svaki je jezik vlažan,
na nebu i na zemlji svaki je čavlić važan.

Možeš li zamisliti, potpuno i bez stida,
jelena što odjednom preskače preko zida,
možeš li zamisliti da više nismo isti,
da će nas biti više nego pod kožu stane,
da jednako se znoje i prljavi i čisti,
da svaka strana svijeta četiri ima strane.

Rastapaju se ptice idući prema jugu,
u jastucima perje cvrkuće, kriči zora,
naše se budne oči pripremaju za tugu,
stara se radost hvata na usne kako kora,
maline šumske zriju, kroz vodu nebo gmiže,
napustit ćemo sebe da bismo bili bliže.

Razbacuje se sjeme a niču samo kosti,
za bezimni blagdan pripremaju se sveci,
na praznim stolicama i dalje sjede gosti,
krv je ugovorena i čeka nalog: teci!
i strah ugovoren je, zapovijed čeka: strépi!
zašto smo odjedanput postali tako slijepi?

Ružni se ljepše vole, a nerođeni žive
na način koji nitko od nas doživjet neće,
dani su različiti, zore su uvijek sive,
uvijek postoji netko tko jede samo cvijeće,
nazovi me i tako, ja nemam ništa protiv,
slučaj je svima poznat, ali se ne zna motiv.

Brodovima ću dati u najam svoja rebra,
možda se može naći ono što drugi traže,
vjetar je uvijek isti, mijenja se tek algebra,
kad mi je nešto drago uvijek postoji draže,
rebrnice rebara probada sjena koso,
oči su možda vrapci ako su zvijezde proso.

Prolaze mlade žene i odmah iza ugla
ostare, nemoj nigdje skretati i zbog toga,
sunce se preko neba kotrlja kao kugla,
a zna se da je sunce kocka u ruci boga,
da nitko ne zna ništa i da je krhko znanje,
voli li možda više onaj tko voli manje?

Anđeli među nama kupuju svoje lutke,
najdraže im je s njima sudarat se u hodu,
postoje riječi što se govore samo šutke,
postoje lađe koje preziru svaku vodu,
postoje usne koje na zemlju nebo snesu,
postoje oni koji i kad ih nema jesu.

U ljubavi od svega ostanu riječi, vole
tada se više nego prije u vrijeme šutnje,
bježe od svakog smisla, klone se svake škole,
najdraža im je magla, najbliže su im slutnje,
najdalje su im usne, a onda kad se spoje
u rječniku je teško prepoznat riječi svoje.

Druge nas odmah vuku svaka na svoju stranu
kao u stranku koja na vlasti želi biti,
najljepši dio noći pripadne uvijek danu,
najljepši dio dana u noć se želi skriti,
najljepši dio tijela duša je, nije tijelo,
najljepši dio duše tijelo bi biti htjelo.

U ljubavi od svega ostanu neke riječi,
druge se dobro snađu, pređu u drugu službu,
kolika god je nježnost nešto ih uvijek zgnječi,
nešto u nama drži kredu a nešto spužvu,
čak i kad život stane jedan se njegov dio
ne vrati nikad k nama jer naš i nije bio.

Dobro je da smo bili onako divni stranci,
tvoj jezik mene meni učio je, a tebe
tebi moj jezik, šutnje bili su krhki lanci,
greške su bile puno uspješnije, amebe
bili smo, neprestano dijelili se na dvoje,
nije se znalo što je tvoje a što je moje.

Svejedno, nemam ništa, a ne plaćam ni porez
na dohodak od dijela tebe u mojoj vlasti,
tvrđava koja jesam puca, kroz svaki prorez
vidi se kocka neba koja će na nju pasti
da sruši je, da jezik smrvi se u atome,
da sebe opet učim tobom, a tebe mnome.

Sad govorimo istim jezikom, ali stvari
dobivaju imena drukčija, ništa nije
objašnjivo onako kao uz onaj stari
naš rječnik stranih riječi koje smo nekad prije
razumjeli bez riječi, kao da me je nešto
iz tebe opljačkalo potpuno, vrlo vješto,

kao da me je nešto osudilo na jezik.

Odletjele su ptice, na upražnjeno mjesto
stavit ću tvoje oči i pričat ću ti priče
o zlu, o ratovima, o travi koja niče
iz duge kose mrtvih koji se sad u tijesto
pretvaraju, u brašno od kojega su, stavit
pod glavu ću ti kamen, ja ti ne želim pravit

svijet ljepšim nego što je, niti ti mogu dati
drukčije nebo, ipak kad se u noći jave
na njemu zvijezde ima u tome neke prave
radosti, kada novac izgubljeni vam vrati
neka budala, kada vidimo da na vagi
nemamo više ništa suvišno, kada nagi

ležimo kao dvije tračnice, ali to je
iznimno stanje, zato svijet ljepšim nego što je
ja ti ne želim pravit, a svaki dan to činim.

Nije to, kada dišem, moj dah, to tvoj je dah,
kad zamagli se staklo napišem slova tvoga
imena kao svoje, tvoja me žulja noga
u cipelama ovim, kada u sebi strah
osjetim to ti sebe bojiš se, jer ja stojim
na mjestu svom, gdje nisi, i zato se i bojim.

To će se sve promijenit, to mi je vrlo jasno,
a tebi nije, tebi misao mutna moja
draža je, lakše možeš prozreti je, tvog kroja
moja je koža, uska ponekad ali krasno
osjetljiva na dodir, na vrijeme koje curi,
moje u tebi, tvoj je pijesak u mojoj uri

i žuči, kada bježim moj bijeg to tvoj je bijeg.

Pobjegli smo od ruža, pobjegli smo od ptica,
od šume i od srne što vodi svoje lane
pred naša zatvorena vrata, na suhe grane
naslonili smo nebo koje je samo skica
negdašnjeg neba punog anđela koji lijeću
zajedno s leptirima, zatvorili smo cvijeću

gubicu, bojimo se istine koju trave
govore nam, i grane, slušamo samo laži
vlastitih riječi, više ne znamo da u raži,
u pšenici, u prosu mudrosti, one prave
mudrosti, ima više nego u mudrom čelu
ičijem, dušu krhku prepustili smo tijelu,

pobjegli smo i sad se pustinja samo pruža
pred nama, ipak negdje u njoj nas čeka ruža.

Od sada ćemo samo živjeti, svi će snovi
zabranjeni nam biti jer živjeti je manje
opasno, postupno će sve skuplji biti novi
kreveti, stari će se oduzimati, sanje
dopuštene će biti rijetkima koji sniju
ponekad i to samo ono što snivat smiju.

Opasno bit će noću sanjati, a na javi
pogubno, javit će se lažni tumači snova
i objašnjavat će nam zašto nam se o glavi
radi i strogo će se držati svakog slova
sanjariće i svaka tamnica bit će tijesna
da primi sve u doba velikog dugog nesna.

Od sada ćemo samo živjeti, posve budni,
jedino na taj način snivat ćemo svoj san.

Nemoj me doticati, previše imam rana,
boli me nebo nijemo nad onim koji bježe,
rijeka što teče pokraj onih što mrtvi leže,
boli me vino koje pijem i boli hrana
što jedem je, zbog žednih i gladnih, dijete jeca
u meni zbog svih onih koji će samo djeca

ostati zato što im neće dat' da odrastu,
pa čak ni da se rode, pa čak ni da se začnu,
proljeće volio sam, a sada mrzim lastu
ne zbog nje nego zato što proljeće na mračnu
polutku svijeta nikad ne stiže, nisam tmuran
po sebi nego takvim čine me, jesti uran

ne mogu nego moram oplemenjivat njega
umjesto sebe, zato prije i poslije svega
nemoj me doticati, a neću ni ja tebe.

Povezuje nas kiša izravno s nekim bogom
u nama koji ima na nebu svog blizanca,
možda zbog toga kada srećeš me srećeš stranca,
u prednosti si, svi su bliski nam rekli zbogom
i otišli daleko, naglasili da neće
vratit se više k nama, da više nema sreće

u našem društvu, zato ne želim ništa znati
o tebi, koliko si naslijedila od mene
kad smo se sreli, niti koliko vrsta sjene
u zemljišnoj ti knjizi pripada, advokati
još parniče se, znati samo to sada želim
odakle pada sjena koju tu s tobom dijelim;

odakle pada kiša čini mi se da znam.

Previše mrtvih ima u ovom našem mesu,
u kostima, u glavi, u očima, u pluća
ulaze, dišemo ih i izdišemo, kuća
njihova smo, stanari i podstanari jesu
oni nam, trajni, otkaz ne možemo im dati,
štiti ih zakon, ako i uspijemo vrati

uvijek ih nešto k nama, donesu svoje stvari,
pomno izmiješaju ih s našim, bez neke ljutnje,
razumiju nas, njima draže su naše šutnje
od naših riječi, njima stari su kalendari
najdraže knjige, vrijeme najdraže im je zima;
u ovom našem mesu previše mrtvih ima,

u ovom našem mesu živi su u manjini.

Nigdje

Izmišljena smo vrsta u odnosu na ptice,
one su vrlo stvarne i lete prema našim
očima s nekom podlom namjerom, nismo blizu
ničemu što se može opisati, u lice
izreći kao kiša, zato se uvijek plašim
onoga što je prvo i posljednje u nizu.

Izmišljena smo vrsta i bačeni u slova,
sada se valja snaći između ovih stvari
koje smo izmislili da ostvare nas, kvari
samo nas ovaj dodir ljubavni, ova težnja
da sve izgovorimo od čela pa do gležnja,
da sagradimo kuću započevši od krova,

a dalje sve je teže jer počiva na zemlji

izmišljenoj također; izmišljena smo vrsta
u odnosu na druge, oni su vrlo stvarni
i idu nam u susret opasan, kao parni
brojevi ili valjci, samo nas vršak prsta
spašava, onaj razmak u koji može stati
sve ono od života koji se katkad vrati

na tako stvarno mjesto da izmisliti bolje
ne može više nitko na nekom drugom mjestu.

Ipak smo uhvaćeni u krađi, nikad neću
priznati da te imam, da si mi sat na ruci
u koji gledam kada ne znam ni dan ni tjedan
ni stoljeće, u zatvor poći ću kad mi suci
odrede pritvor, neću priznati da sam jedan
jedini što te ima jer znam, na svoju sreću,

da ni ti nećeš nikad priznati da me imaš,
tebi je svejedno, tebi sam kao knjiga,
otvoriš me, pročitaš, sklopiš me, opet malo
otvoriš, tebe nije na isti način briga,
drukčije ti tu krađu nego je sada primaš,
potpuno; onoliko koliko se je dalo

ukrasti ukras sam od tebe kad si bila
za krađu, sad si moja i ne znam što ću s tobom,
nikomu te ne mogu utrapiti, previše si
dragocjena i moram držati te u sefu.

Zahaknem te da mogu stihove koji slijede
ispisati na tebi kao na staklu vlaka
koji me iznenada ponese prema mjestu
na kojem ću te sresti ponekad, ipak vrijede
zarezi što ih stavljam, dolazi doba mraka
i neće biti lako prepoznati ovu cestu,

na povratku, a nikad ne vraćam se u stvari,
jer sve se drugo vraća pa čak i dah u pluća,
možda se tako živi, možda se tako diše,
ali ja imam druge načine, kao stari
drvòdjelci, oblanjam dasku što mogu tiše,
napravim od nje klupu i sjednem ako kuća

blizu je, ako nije i bez nje mogu proći,
a bez tebe ne želim, ne samo zato da te
zahaknem kao staklo na kojem zatim mogu
pisati sve do kraja stihove ili nešto
približno što za druge ne znači zbilja ništa.

Ne pišem pjesme nigdje nego tu gdje me stignu,
ne kažem da ne bježim pred njima, bježim, često,
stižu me, gaze, biju riječima kao bičem;
pripusti me u svoju tišinu, nađi mjesto
na kojem će sve ono što u tom trenu vičem
bit pjesma, ništa drugo, neka se k meni prignu

visoke grane s tugom najžućeg voća, nije
lako se meni do njih popeti, jedva usne
dosegnem, čak i svoje, kamoli trešnje, tako
vesele kao da će zauvijek sve što prije
bilo je biti opet, nikad se ne zna kako
podići treba ruke, predat se, kad se zgusne,

ili u svako doba, onako kako činim
kad predajem se tebi, cjelovom, sav u znoju,
u maslinovom vrtu, na vrhu tvoga brijega;
ne pišem pjesme nigdje nego tu, tu me stignu.

Dobra je ova kiša, ona nam pere kosti,
i s ruku će nam sprati ovu krv što se suši,
i s laktova na koje glava nam pada teška,
trebalo bi se snaći i bez nje kad se sruši
misao, njen zadatak i nije nego bosti,
između sviju kapi tek jedna kap je greška

i uvijek pada ondje gdje boli, druge kapi
note su da se pjeva, za pobjede, za trave,
jedine pobjednice na vjetru koji reže
zastavom nebo kao crni kruh, za rukave
bez ruku, sve se može doseći kad se vapi,
služe i oni koji ne služe, koji leže.

Dobra je ova kiša.

Osjećam neku radost što ću u deset sati
i trideset minuta u pećnicu dva batka
kokošja i tri krila staviti da se peku;
možda je neugledna ta radost, čak i kratka,
ne prezirem je, kao ni kokoš, premda pati
od kompleksa što ne zna letjeti, ne zna rijeku

preplivat, ali pijetla zna navesti da sunce
izmami i obasja predjele mračne, rupe
i samice, i sjenom razreže tortu sata
na kriške, dobre sve su radosti, čak i glûpe
i stâre; kokoš cvrči u pećnici, vrhunce
doseže moja radost, ipak je, vidim, hvata

iz kokoši te koja sada se peče onaj
kompleks da neće znati letjeti, da će samo
ključati zemlju, samo skupljati trun po trun.

Ležimo ispod zvijezda dalekih kao zvijezde
s domaćeg neba, bliske, treptave, krotke, krupne,
blistamo nekim drugim svjetovima u mraku,
donosimo im sreću jednostavnu, za svaku
prigodu, spokojni smo kad nešto negdje lupne,
pohranjujemo svjetlost sunca u svoje žlijezde,

snjegove otapamo kad padnu, kad se srne
porazgube od jednog jastuka pa do drugog,
dišemo povremeno zato da hajka stane
i potraga za onim strancem što na sve strane
gone ga u tvom tijelu kad tu pokatkad svrne
idući na kraj svijeta gdje nema ničeg osim

dalekih onih zvijezda i nas što kao zvijezde
treptave, krotke, bliske ležimo ispod njih.

Nisu to zvijezde to su puževi, svoje uši
naslanjaju na nebo, slušaju, traže boga,
žele mu čuti srce, vjeruju da je puno
brzine koju će im dati, pa čak i runo
onakvo kakvo ovce imaju, jer dva roga
već im je dao, puze, često ih nešto ruši

na zemlju, odlijepe se, nastave dalje istu
potragu udruženi s puževima u vrtu,
slušaju, traže boga, a čuju samo šapat
mrtvih sa sviju strana, uporno slijede crtu
koju su ostavili za sobom kao pistu
njihovi prethodnici; nemojte na njoj skapat

dovikuju im s neba sluzave sestre zvijezde.

Neće se više moći ući na ista vrata,
zatvorit će se točno pred nama kao knjiga
kad napuste je njeni trajni zatvorenici,
ostat ćemo na cesti dok nebo na nas riga
hranu i prekobrojne anđele koje hvata
poneka duša, pauk u gustoj bijeloj tmici.

Neće se više moći potpisat ništa važno,
nikakav novi bračni ugovor ili tužba,
govorit ćemo samo iz navike, u bijegu
iz jednog obećanja u drugo, zubi snažno
stiskat će nam se, trnut, mokrit ćemo po snijegu
da visibabe lakše izniknu, ta je služba

pripala nama, drugu preuzeli su drugi
koji po nama mokre u snijegu naše zime,
sami smo kao gole hrenovke na tanjuru,
možda na dugi popis treba još koje ime
pažljivo upljunuti, odradit svoju turu,
možda još koju boju dodati treba dúgi.

Dolazi nepoznato godišnje doba k nama,
grožđe se bere, to je istina grožđe zrelo,
vina će biti da se proslave mnogi stari
spomendani u vjetar i zvijezde koje tama
kao bombone siše, isto je sve u stvari,
a nije, ulazimo svaki u svoje tijelo

kao u nepoznatu kuću, kao u zgradu suda,
krivi smo, otpalo je previše lišća s grana,
previše kose s glave, uklopiti u nove
redove vožnje stari neće se, sa svih strana
obasut će nas mnoštvo ponuda, ali s ove
na kojoj jesmo nema ni jedne, nema čuda

nikakvog osim onog koje i nije bilo
nikakvo čudo nego šaćica dana, dobro
raspoređenih dana, dana za čitav život,
a možda i za više.

Joži S.

Približit bih se htio konju, a Wagner nisam,
svejedno prilazim mu, govorim da sam trava,
odnosno da ću biti trava, on samo rže
bijel kao glagol koji postaje dok sve brže
ostavlja me u polju, kao i dosad sisam
palac na svakoj nozi njegovoj, on je sprava

kojom se ruši svaki poredak, čak i Troja,
zaista ù njemu sam, kroz labirinte crijeva
njegovih provlačim se kromatski, neću sreći
nikoga, ne, i nitko ne treba mi, da pjeva
pobjednu pjesmu sa mnom na kraju, nakon boja,
sam želim tada biti, sam, balega na cesti.

Pristajem da me sunce grije u ovom trenu,
zemlja sam, imam cvijeća za cijelu ljubav tvoju
pa čak i svoju, sjena što će se pružit pritom
od mene korisna će biti za svaku boju,
da ne izblijedi kao što sve izblijedi, pitom
postajem kao mačak i tô pod svaku cijenu,

ostati želim, presti, kao što mlade Parke
predu u sirotištu, veljaču slavit, biti
na koljenima tvojim miljenik tvojih strasti
sirovih kao meso koje ću jesti, žarke
osjećam zrake, kose padeže, čvrste niti
života što me vežu jer znam da mogu pasti

tako duboko negdje u sebe da me nitko
pronaći neće, pasti, kao što radi sunce;
pristajem zato da me grije u ovom trenu.

Spakirao sam knjige i ni u jednu više
pogledat sad ne mogu nego u tvoje oči:
gledam te, učim povijest svjetova, zbrajam duge
infinitezimalne račune, sve što piše
u tebi to u pjesme pretvori se i sroči;
sve što ti ne sviđa se izbriši, malo tuge

ostavi, nije radost ono što sada čitam
iz njih, preselila se u cvijeće koje cvate
na haljinama tvojim, zato ih stalno nòsi,
i kad si gola, knjiga tada si, sva, u kosi
vidim ti čitav esej, ne daj mi da te pitam
jesi li kome bila ikada, ovo što si

meni, i nikakav mi odgovor nemoj dati,
samo otvori oči i pusti da ga tražim.

Čim okrenem se odmah nestane mnogih stvari,
do maloprije tu su bile a sad ih nema,
ne smijem okretat se, ali u jednom smjeru
gledati ne bih htio, uvijek se nešto sprema
i iza mojih leđa ne bih ni kao stari
vjetrokaz želio se vrtjeti stalno, mjeru

tražim i uvis stoga gledam, tu uvijek ima
nešto što može pasti na glavu s božje glave,
pa čak i dio neba i treba velik napor
da ga se opet vrati, gledam i prema tlama,
jer zanimljivije je, poučno je u trave
gledati, nije dolje sve zemlja, nije lapor,

ilovača i kosti, bog i odozdo raste,
ponekad kao ruža, ponekad kao korov.

Andeli danas, ovdje, imaju mnogo posla,
dolijeću kao svici i leptiri i misli
do mjesta gdje je svjetlost jedina mrak, gdje stisli
ljudi su se uz kosti vlastite, dahom osla
griju im dušu, bog je na slami, malen, spava
duboko dolje ispod zvijezda gdje mûče krava.

Bude nas ružni gromki uzvici, gužva, vrenje,
mnogi nam nude brza rješenja, blagostanje,
a samo jedan lava staviti zna uz janje,
mukotrpno kroz trnje razasipa i penje
mir se na naše usne i stoji kao krasta:
odnekud s anđelima, dolijeće brza lasta.

Svaki dan nešto drugo dogodi se, a vele da je sve uvijek isto: radnici gube radna mjesta na primjer, ali to nisu uvijek isti radnici, to su djeca njihova, nema bijele ni crne strane, nema, postoje samo skladna područja posve čistog sivila, posve čisti

oblici savršene ravnodušnosti, kolju nekoga, taj međutim nije naš, tko zna čiji zapravo je, u banku upadaju i drpe, naš novac nije u njoj uložen, mnogo bolje imamo banku: jastuk, čarapu; neki trpe nepravdu, ili pravdu, svejedno, našoj šiji

ne prijeti ništa, to su oni, to nismo mi; svaki dan negdje nešto dogodi se, pretuku nekoga na ulici, što radi u to doba, siluju neku curu, takve se svuda vuku, naša je, hvala bogu, doma i sada spi, zapale kuću, ploču, polome i križ s groba

razbiju, to su oni, to nismo mi, naš grob nije tu, nije taj, naš je grob puno veći, u nama naš je grob.

Na više jezika se prevesti može šutnja,
zapravo sveopća je ona i služi mnogim,
i prilagodljiva je zaista, kamen nije
njen sugovornik, kamen kriči, a kad ga lutnja
prati, i pleše, zgradu, unatoč njenim strogim
gradbenim zakonima, pokrene, možda mi je

zbog toga šutnja draga i nehotice bliska,
suočesnik sam tako s ubojicom i bogom,
istodobno sam mudar i osupnut, bez riječi
koja je uvijek spremna otvoriti usta, skliska
s jezika, lako padne i začas je pod nogom,
šutim dok mogu, nego nešto me uvijek spriječi,

tišina, mrtva, koja s mrtvima vodi žive
razgovore o šutnji, progovorim zbog toga
znajući da u istu šutnju ne mogu nikad
uroniti istu riječ.

Za svaku vrstu vjetra postoji plahta neka,
za svaki korak neka ulica što ga vodi,
za svaku ranu neki udarac koji čeka
svoj red, a ubace se neki i preko reda,
postoj i uvijek netko tko robuje slobodi,
postoji uvijek netko tko daje i kad ne da.

Treba li naći pticu za nebo kojeg nema,
ulicu koja nije ni jedan korak čula,
treba li gluhom uhu pjevati ili siktat,
svaki je komad kruha na stolu tvrda kula
na kojoj se vijori zastava što objema
rukama držati je moraš, postoji diktat

po kojem kiša pada, po kojem pada glava,
postoje riječi koje samo za pjesmu služe
i ni za što se drugo ne mogu upotrijebit,
bezazlene i tužne od kojih venu ruže
u vrtu od betona, u kojim puž što spava
u snovima se svojim s kobilom želi ždrijebit.

Kome se smiješi cvijeće, kome se rađa dijete,
od kojega će vjetra zadrhtat prve vlati,
zašto se slova kao crvi i mravi roje,
postoji uvijek nešto što nitko neće znati,
možda zbog toga neki trče a neki lete,
a neki ne miču se s mjesta na kojem stoje.

Kada sam bio mali mislio sam da ljudi
neki u radiju su skriveni, da tu žive,
govore, pjevaju nam, sviraju cijele dane
a i po noći, naši govore, čak i strane
jezike znaju, mnoge; promisli malo, budi
razborit, prijatelj je govorio mi, krive

predodžbe imaš, ali ja sam i dalje snažno
vjerovao da oni unútra su, da sresti
jednoga ću ih dana, pitat ih da mi kažu
kako im je unútra, uvijek je bilo važno
uz radio se naći onda kad počnu vijesti,
zavladala bi nijema tišina, samo lažu

rekao bi moj tata i prešao na drugu
stanicu; čak i danas vjerujem, vjerujte mi,
da neki mali ljudi žive u radiju.

Neobična sam znanja stekao jer te ljubim,
naučio sam gubit dio po dio svijeta
potpuno nepotreban za život moje duše,
meni si iznenada pomogla da se sruše
s vlasti sve riječi koje značenjem svojim grubim
posijeku cestu ispod krilatih mojih peta.

Naučio sam biti težak i biti lagan,
shvaćati važnost bruja pčela i šutnju stvari
i biti savršeno ravnodušan kad nešto
odlučuju o meni, presložen vrlo vješto
sada sam, neki novi čovjek i neki stari,
sam sebi neprijatelj i prijatelj i dragan,

ljudožderima slatkog osmijeha vrlo sladak.

Ponekad mi se čini da nikad neće doći
proljeće, ako dođe da će u trenu oka
ocvast i trešnje, breskve i djevojke u svijetu,
ponekad mi se čini da nitko neće moći
ono što sada mogu i djeca u dva skoka,
zbog toga gvožđe rđa a radost stvara sjetu,

na stolovima leže stolnjaci kao jedra
za brodove što plove samo do prvog zida,
zbog toga više nema na nebu mjesta nebu
nego je ondje zemlja od koje svatko kida
svoj komad, kada stavim ruku u tvoja njedra
izvadim palu zvijezdu, zato me prsti zebu,

zato mi ponekad se čini da nikad neće
proljeće doći, nego da će svi kalendari
zabilježiti onaj trenutak nakon toga,
neshvatljiv kao tvoje pitanje zašto cvijeće
ne otkrije nam kako zapravo stoje stvari:
shvaćam zbog čega mene to pitaš, a ne boga.

Dlanove ako sklopiš možda će kiša pasti
baš onda kad si žedan, možda će ptica naći
gnijezdo u onom džepu iz kojeg nikad nisi
mrvice starog kruha istresao, u vlasti
možda ćeš katkad oblak imati koji visi
na rubu sna u doba kada su sni sve kraći.

Ako pred pravom kućom zastaneš možda dalje
morat i nećeš, nego s tobom će na put kuća
sa stolom gdje se jede i žena koja stari,
ne zastaneš li nigdje doznat ćeš tko te šalje
i kamo, ali nećeš doznati otkud, stvari
takve zna samo vjetar koji ti puni pluća.

Sitnice dana rastu i oči sve su veće,
možda smo samo zato pogled i ništa drugo,
možda nas rađa, kao što kuća rađa puža,
a vjetar konja, možda zato se naoruža
nebo s toliko zvijezda, i onda ne zna gdje će
s toliko zvijezda, možda zato smo pogled, dugo

i svugdje, ti si nebo ponekad, ja sam s neba
ponekad, zemlja uvijek nestane, smisla nema
prepirati se oko granica, treba stati
ondje gdje padne večer, ondje gdje padne nijema
poštena oštra sjena, ondje gdje pogled, svrati
slučajno, treba stati i stajati i s hljeba

skidati koru samo očima, biti goli
pogled na pretrpane ormare gdje odijela
vise na vješalima zbog nekih starih grijeha,
laganih kao svila, čekati da se tijela
smjeste u međusobnu zjenu što skidat voli
kožu od blistavoga, nerđajućeg pleha.

Nekad sam bio mršav, na ovu sam visinu
(stoosamdeset i pet centimetara) tada
imao možda jedva pedeset i dva i pol
kilograma, tek sunce hrana je meni, sinu
drvòdjelčevu, bila a kiša vino, mláda
glava i svaka želja u meni, kao cipol

praćkalo se je srce uzvodno, brz u hodu
bio sam i skakutav, pjesme u svakom džepu
nosio sam, a novac u svome džepu drugi
držali su, s većinom ptica sam tad u rodu
bio i s vlakovima, čekao sam u repu
dugačkom ljubav, kada došla je nalik dúgi

bila je, nalik srni bila je, nalik mladom
lũku u vrtu ispod ruža što same rastu,
nalik na dùgu salu prekrivenu parkétom
bila je, meni, sinu drvòdjelčevu, gladom
hranio sam u sebi, u proljet, svaku lastu
zašecerenim kruhom i obećanim lêtom,

kroz ušice sam igle mogao glatko proći,
i jesam, i kroz ispit svaki, čak i kroz one
gdje nisam znao tko me i zašto me to pita,
poslije doznao sam, jedino bjehu sklone
zvijezde mi s neba, dobro znao sam tko se skita
s jedne na drugu, gdje je danju i gdje je noću,

i znao sam da ne znam za sebe jer me nije
u meni nigdje bilo onda, pa čak ni sada
nema me, kada puno deblji sam, na visinu
istu (stoosamdeset i pet) i kada mi je
dostupna mnoga hrana, i novac, kako kada,
da mogu, nakon što se voda i struja (plinu

nisam baš sklon) i porez poplaća, katkad sebi
priuštiti i kakvu sitnicu, kad se bolje
pogleda više nisam ni debeo ni mršav,
negdje sam u sredini, negdje između mene,
reklo bi se, i vas.

Pogovor

U izdavačkom programu Matice hrvatske uvijek je najveća pažnja bila posvećivana suvremenim domaćim autorima, živoj književnosti hrvatskog jezika. Čast i dostojanstvo autentičnog izraza posebno su zastupali pjesnici i mnogi su budući klasici startali ili zaokruživali svoje opuse u Matičinim edicijama. Knjigama stihova u okrilju Matičina nakladništva oglašavali su se gotovo svi antologijski verificirani umjetnici riječi, od Vraza i Preradovića, preko Kranjčevića i Ujevića, pa do Mihalića, Slamniga i Dragojevića.

Želeći održati kontinuitet i nastaviti tradiciju izdavanja novih, izvornih pjesničkih zbirki, nadovezujemo se na donedavno postojeću praksu, posebno na kolekciju nazvanu »Zvezdarnica«. Ulančavajući se u isti niz, a istovremeno ukazujući i na mali pomak u orijentaciji, biblioteku suvremenoga pjesništva sad imenujemo moćnom sintagmom »Podzvizd«. Naravno, prisjećamo se glasovita Šimićeva upozorenja čovjeku *da ne ide malen ispod zvijezda*. Ne želimo pritom skrenuti pjesnikov pogled s astralnih visina, ali više od okulara i astronomske optike čini nam se neophodnijom prožetost zvezdanošću, plodna razmjena između kozmičkih i organskih sila, između imaginativnih i intuitivnih pobuda. Kako bi kazao Antun Branko: *Pusti / da cijelog tebe prođe / blaga svjetlost zvijezda*.

Sretna je okolnost da serija okrštena »Podzvizd« započinje najnovijom, upravo dovršenom zbirkom pjesnika Luka Paljetka. Dakako, ne ponajprije stoga

što je on, kao Dubrovčanin, najpozvaniji da stane uz *Podzvizd*, toponim kojim se diči kula koja kruni brdo iznad stonskih utvrda, izgrađena od dubrovačkih majstora, nego bitnije s razloga vlastite poetske usmjerenosti vrhuncima i odgovarajuće ekspresivne moći. Tvorac razvedenoga lirskog univerzuma i virtuozni versifeks, Paljetak je – među našim suvremenicima – možda najbliži zvjezdanim obasjanjima i podnebesnim viđenjima, gotovo kao idealni začetnik neke »našijenacke« *Plejade*.

Pod izazovnim naslovom *Ne pišem pjesme nigdje nego tu gdje me stignu* autor je okupio četrdesetak pjesama, rasporedivši ih u dva ciklusa, po dvadesetak tekstova svaki. Prvi je ciklus definiran s »Tu« i referira se naizgled na određene zemne ili aktualno prezentne koordinate, dok drugi, nazivom »Nigdje«, kao da upućuje prema negativnom apsolutu, nedohvatu beskonačja, no prostoru gdje se paralele zbilje i mašte ipak definitivno susreću. Cjelina naslova, pak, kao da ima poetičko značenje neizbježnosti pisanja, kao da svjedoči pjesnikovu nenamjernu opsjednutost, kao da nudi program transpersonalnog nadahnuća, napast onostranosti, izazov zaumnoga.

Razumije se, Paljetak nipošto nije puki izvršitelj dikta-ta nadrealističkog automatskog suffiranja, no nije ni neki simbolističko-parnasovski cizeler. Kroz strogo ukroćene i zvučno usročene četrnaesteračke sestine propuhuje energija elastičnog dodirivanja krajnosti, iza discipline oblika stoji naličje najslobodnijeg kombiniranja pojmova, montaže slika, miješanja stavaka ili odjeljaka. I u svojoj trideset i tkoznakojoj pjesničkoj knjizi – nakon što je iskušao brojne modele – uspijeva i dalje kreativno služiti metričko-strofičnim obrascima s

kojim je takoreći startao u poeziju (i na svoj način »patentirao« – kiticu sastavljenu od šest stihova ukriženih rima, a svaki je stih od po četrnaest precizno ritmiziranih slogova s obvezatnom cezuruom iza sedmoga sloga). Naime, samonametnuta stega vezanih oblika ne samo što ga nije zapriječila u živom toku misli i doživljaja, dosjetki i asocijacija, nego je, dapače, samo stimulirala dinamičan protok svih mentalnih slojeva. Pomislili smo, prema naslovu, kako nova zbirka ima i poetičko-programatskih namjera. Doista, nećemo ostati ravnodušni na formulaciju: *Svaka je pjesma prijevod, svaki je jezik vlažan...*, tim više što dobivamo i nadopunu o povezanosti govora i šutnje: *Na više jezika se prevesti može šutnja, / zapravo sveopća je ona i služi mnogim, / i prilagodljiva je zaista...* Ali pravi *movens* pisanja poezije je ljubavni nagon, erotski uzgon: *Zahaknem te da mogu stihove koji slijede / ispisati na tebi kao na staklu vlaka / koji me iznenada ponese prema mjestu / na kojem ću te sresti ponekad...* Nažalost, javlja se i antipodna tvrdnja: *U ljubavi od svega ostanu neke riječi...*

Paljetkova poezija najradije služi funkciji preobrazbe vidljivoga, mijenjanja izgovorenoga, izmicanju neprijednoga, dogovorenoga smisla. U duhu univerzalne metamorfoze amblematičan je *aufakt*: *Opet se nešto drugo pretvara u sve ovo / što nas u ovom času okružuje i tišti, / teško je pravo ime odabrati i slovo / za ono što u nama propinje se i njišti...* Izmjena stvari i bijeg stvari, inverzija smisla i paradoks evidencije nude brojne mogućnosti stihovnih emanacija. Primjerice: *Vjetar je uvijek isti, mijenja se tek algèbra...*, ili: *... a što se mene / tiče ja ne mijenjam se, ili bar tako mislim...*, odnosno: *To će se sve promijenit, to mi je vrlo jasno.* Iz razine apstrakcije ili univerzalija, dobrodošla su povremena empirijska spuštanja: *Svaki dan nešto drugo dogodi se,*

a vele / da je sve uvijek isto: radnici gube radna / mjesta na primjer, ali to nisu uvijek isti / radnici, to su djeca njegova... Suprotnoga predznaka je, pak, analogija svakidašnjice, euforična pohvala običnosti: Osjećam neku radost što ću u deset sati / i trideset minuta u pećnicu dva batka / kokošja i tri krila staviti da se peku...

Autoironičnoga biografskoga tona naći ćemo u pjesmi: *Kada sam bio mali mislio sam da ljudi / neki u radiju su skriveni, da tu žive, / govore, pjevaju nam, sviraju cijele dane / a i po noći, naši govore, čak i strane / jezike znaju, mnoge... A iz slične motivacije doći ćemo do prepoznatljive evokacije vlastitih stvaralačkih početaka i vrlo određenih estetskih (»neoromantičarskih« ili »egzistencijalno-konfesionalnih«) premisa u pjesmi *Nekad sam bio mršav... Iz tog teksta vadimo karakterističan eksplikativni ulomak: praćkalo se je srce uzvodno, brz u hodu / bio sam i skakutav, pjesme u svakom džepu / nosio sam, a novac u svom džepu drugi / držali su, s većinom ptica sam tad u rodu / bio i s vlakovima, čekao sam u repu / dugačkom ljubav, kada došla je nalik dugu // bila je, nalik srni bila je, nalik mladom / luku u vrtu ispod ruže što same rastu, / nalik na dugu salu prekrivenu parkétom / bila je, meni, sinu drvodjelčevu...**

Svojevrsnu poantu te samospoznajne formulacije naći ćemo u uvjerenju: *jedino bjehu sklone / zvijezde mi s neba, dobro znao sam tko se skita / s jedne na drugu.... Ni astronomski ni astrološki, nego simbolično sudbinski Paljetkov kontakt sa zvijezdima i sazviježdima manifestirat će se u nizu stihova, u nizu davnih i novih tekstova, pa neobično učestalo i u ovoj knjizi koja – *quod erat demonstrandum* – najzaslužnije otvara niz »Podzvizda«: *Ležimo ispod zvijezda, dalekih kao zvijezde / s domaćeg neba, bliske, treptave, krotke, krupne, / blistamo nekim drugim svjetovima u mraku... / po-**

branjujemo svjetlost sunca u svoje žlijezde... Opijenost zvjezdanim nebom komplementarna je šarolikosti svijeta, interakciji velikoga i maloga: Sitnice dana rastu i oči sve su veće... / ... možda zato se naoruža / nebo s toliko zvijezda i onda ne zna gdje će / s toliko zvijezda... Međutim, tu je i obrat, jer se javljaju i zvijezde koje tama / kao bombone siše.

Ali ne moraju zvijezde blistati samo na nebeskom svodu, već se i zemni fenomeni mogu uvis vinuti, ozvjezdati. Na primjer: *Nisu to zvijezde to su puževi, svoje uši / naslanjaju na nebo, slušaju, traže boga, / žele mu čuti srce... Napor tih niskih puzavih bića neće biti uzaludan, štoviše, bit će uzvraćen: dovikuju im s neba sluzave sestre, zvijezde. Još bliže i neposrednije imamo zvjezdanih trenutaka, prožetosti zvjezdanošću, sreće zvjezdastih doživljaja: kada stavim ruku u tvoja njedra / izvadim malu zvijezdu...*

Najnovija zbirka Luka Paljetka lirski je dnevnik povlaštenih trenutaka, nesputanoga kretanja kroz čudesne protege postojanja, gipkoga prelijevanja i prožimanja raznorodnih planova. Nenaslovljene pjesme teku iz jedne u drugu prirodnošću daha, lakoćom pobuđivanja malih čuda, ljepotom svježeg kazivanja.

Tonko Maroević

Bilješka o autoru

Luko Paljetak rođen je u Dubrovniku 19. kolovoza 1943. Osmogodišnju školu te petogodišnju Učiteljsku školu i dva semestra Pedagoške akademije završio je u Dubrovniku. Godine 1964. upisao je Filozofski fakultet u Zadru (hrvatski jezik i književnost i engleski jezik i književnost) i diplomirao 1968. Nakon studija, od 1969. do 1973., radio je kao dramaturg i redatelj u Kazalištu lutaka Zadar, a zatim, od 1973. do 1978., kao asistent na Katedri za noviju hrvatsku književnost i Katedri za svjetsku književnost. U to vrijeme bio je jedan od urednika časopisa »Zadarska revija«. Nakon prestanka rada na Filozofskom fakultetu u Zadru 1978., vratio se u Dubrovnik gdje i danas živi.

Doktorat znanosti postigao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1992., obranom disertacije *Književno djelo Ante Cettinea*. Godine 1994. postao je član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU), a 1997. njezin redoviti član. Dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) postao je 7. lipnja 2001. Od 1968. član je Društva hrvatskih književnika (DHK) i Matice hrvatske; od 1977. član je Društva hrvatskih književnih prevodilaca (SHKP); od 1975. član je Hrvatskog PEN-a i Hrvatskog centra UNIMA-e, a od 2008. počasni član Međunarodnog centra UNIMA-e; od 1992. član je Dramskih umjetnika Hrvatske; 1995. postao je počasni član Društva slovenskih pisateljev; od 2004. član je Hrvatskog društva pisaca (HDP), a od 2006. Društva hrvatskih pisaca Herceg-Bosne. Od 2011. godine član

je Akademije ruske književnosti. Glavni je urednik časopisa »Dubrovnik« koji objavljuje Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku.

Radeći u Kazalištu lutaka Zadar afirmirao se kao redatelj brojnih nagrađivanih lutkarskih predstava. Prevoditi je počeo već u studentskim danima, a danas je jedan od vodećih hrvatskih prevoditelja s više europskih jezika, specijaliziran za prevođenje zatvorenih pjesničkih oblika. U novije vrijeme sve se češće javlja i kao slikar. Ostvario je više pjesničko-grafičkih mapa u suradnji s različitim hrvatskim likovnim umjetnicima.

Objavio je sljedeća književna djela: *Nečastivi iz ruže* (pjesme), Zagreb 1968., *Najbliži konac svijeta* (pjesme), Dubrovnik 1968., *Ljubičaste kiše* (pjesme), Zagreb 1973., *Miševi i mačke naglavačke* (pjesme za djecu, do sada izišlo više izdanja), Zagreb 1973., *Kockice za staru damu* (pjesme), Beograd 1975., *Pjesme mnogo hvaljenoj i ne baš sveusvemu zadovoljavajućoj gospi* (pjesme), Split 1977., *Ludo pjevanje u planinama* (pjesme), Zagreb 1978., *Love & Kisses Heart Book* (konkretna poezija), Montreal 1979., *Mačke vrtitačke* (pjesme za djecu, slov.), Ljubljana 1980., *Noćni lov* (pjesme), Beograd 1981., *Slastičar Orangutan* (pjesme za djecu), Sarajevo 1982., *Tri farse* (drame), Split 1982., *Strogo pov.* (pjesme), Beograd 1983., *Soneti i druge zatvorene forme* (pjesme), Osijek 1983., *Pjesni na dubrovačku*, Zagreb 1984., *Životinje iz Brehma i druge pjesme*, Rijeka 1984., *Dolazak malih gospodarica* (pjesme), Zagreb 1984., *Ledomat-tata* (pjesme za djecu), Zagreb 1985., *Školjka* (pjesme s grafikom Branka Vujanovića), Zagreb 1986., *Opaska o cvrkutanju* (pjesme), Beograd 1986., *Sandosten forte* (pjesme), Rijeka 1987., *Perunika u boci* (haiku poezija), Odžaci

1987., *Na rubu tijela* (izabrane pjesme), Zagreb 1987., *U magli sitne sintetike* (pjesme), Zagreb 1988., *Roda u drugom stanju* (pjesme za djecu), Sarajevo 1988., *Patrio ore melos* (pjesme s grafikama Dubravke Babić), Zagreb 1989., *Snižena vrata* (pjesme), Nikšić 1989., *Priče iz male sobe* (priče za djecu), Zagreb 1989., *Lavice na kavici* (pjesme za djecu), Zagreb 1990., *Pjesni na dubrovačku* (drugo, prošireno izdanje) Dubrovnik 1990., *Klaunske pjesme* (s grafikama Josipa Boltizara), Haganj 1990., *Izbjegle pjesme/Ubežne pesmi* (dvojezično; hrv. i slov.), Ljubljana 1991., *Pjevač u žabljem zboru* (haiku poezija), Odžaci 1991., *Ruke* (pjesme s drvorezima Zdenke Požaić), Zagreb 1991., *Vječernja s Ovidijem* (pjesme s grafikama Nevenke Arbanas), Zagreb 1992., *Zvezda Danica* (proza za djecu, slov.), Ljubljana 1992., *Inventar* (pjesme), Dubrovnik 1993., *Anđelovanje* (pjesme), Rijeka 1993., *Jedna lirski šetnja Dubrovnikom* (lirski proza), Zagreb – Dubrovnik 1993., *Bdjenje* (pjesme), Zagreb 1994., *Singerica pod snijegom* (pjesme), Zagreb 1994., *Duhovi sa Strahurna* (igrokazi za djecu), Rijeka 1995., *Izložba minerala* (pjesme), Zagreb 1996., *Izabrane pjesme za djecu* Zagreb 1996., *Pjesni na dubrovačku* (treće, prošireno izdanje), Dubrovnik 1997., *Venecija/Venezia* (pjesme, dvojezično; hrv. i tal.), Dubrovnik 1997., *Venecija/Venezia* (pjesničko-grafička mapa s grafikama Nevenke Arbanas), Zagreb 1997., *Val* (pjesme s drvorezom Zdenke Požaić), Zagreb 1997., *Ljubav* (pjesničko-grafička mapa s litografijama Nevenke Arbanas), Zagreb 1997., *Poslije Hamleta* (drama), Zagreb 1997., *Voleći tebe* (pjesničko-grafička mapa s drvorezom Zdenke Požaić), Zagreb 1998., *Dubrovnik, scena di un sogno/ Jedna lirski šetnja Dubrovnikom* (proza, dvojezično; tal. i hrv.), Milano 1998., *Slon na balkonu* (pjesme za

djecu), Zagreb 1998., *Nekoliko stranica* (pjesme), Split 1998., *Tenis-haiku* (haiku poezija s ilustracijama autora), Dubrovnik 1998., *Tvoje poglavlje* (pjesme), Zagreb 1998., *After Hamlet* (drama, engl.), Zagreb 1999., *Naglavačke* (pjesme i proza za djecu, izbor), Zagreb 2000., *Skakavac Skočko* (slikovnica za djecu), Zagreb 2000., *Pojmovnik malog čovjeka* (proza), Zagreb 2001., *Háblame de Augusta* (drama, španj.), Buenos Aires 2001., *Strpljivo stepenište* (pjesme), Zagreb 2001., *Kazalište u zraku* (radiodrame), Dubrovnik 2001., *Calle dei Ragusei* (pjesme, dvojezično; tal. i hrv.), Messina 2002., *Koljenski otoci* (pjesme), Zagreb 2003., *Sve po šest* (pjesme), Dubrovnik 2003., *Brod od papira* (pjesme za djecu s ilustracijama autora), Šibenik 2003., *Voljeti* (pjesme s ilustracijama autora), Zagreb 2004., *Sacra* (pjesme, dvojezično; hrv. i slov.), Zagreb 2004., *Skroviti vrt* (roman), Zagreb 2004., *Frizer za krizanteme/Hairdresser for Chrysanthemums* (haiku poezija, dvojezično; hrv. i engl.), Zagreb 2004., *Sonetarni glas* (pjesme), Zagreb 2005., *Pjesme koje nisu važne* (s CD-om), Dubrovnik 2005., *Lovorenje* (pjesme, zajedno s Milom Pavićević), Dubrovnik 2005., *Crna kronika* (pjesme), Zagreb 2006., *Grenlandski leptiri* (kratke priče), Zagreb 2006., *Zgodbice iz sobice* (bajke za djecu, slov.), Celje 2006., *Četiri godišnja doba* (pjesme za djecu), Zagreb – Međugorje – Mostar 2006., *Tri skoka gušterice iliti život Miha Pracata Lopuđanina...* (drama), Dubrovnik 2007., *Miho Pracat* (slikovnica za djecu), Dubrovnik 2007., *Pregovaranja* (pjesme), Zagreb 2007., *Mali veliki svijet* (pjesme za djecu), Zagreb 2007., *Nevidljiva zastava* (pjesme), Zagreb 2008., *Kein Platz in der Stadt* (pjesme, njem.), Münster 2008., *Nečastivi iz ruže* (ponov. izd.), Zagreb 2008., *Najbliži konac svijeta* (ponov. izd.), Dubrovnik 2008.,

Frizer za krizanteme/Hairdresser for Chrysanthemums (haiku poezija, trojezično; slov., hrv. i engl.), Ljubljana 2008., *Grenlandski metulji* (kratke priče, slov.), Celje 2009., *Marin Držić* (slikovnica za djecu), Dubrovnik 2009., *Pjesme za slike* (pjesme za djecu), Zagreb 2009., *Marin Držić* (slikovnica, franc.), Dubrovnik 2010., *Marin, roman o Držiću*, Zagreb 2011.

Objavio je i sljedeće knjige studija, ogleda i feljtona te monografije: *Jantarna kocka* (feljtoni), Zagreb 1982., *Uvidaji iz starije i novije hrvatske književnosti* (studije), Dubrovnik 1990., *Lutkarsko kazalište s obje strane paravana* (esej), Šibenik 1991., *Slike s izložbe* (eseji, likovne kritike), Zagreb 1992., *Književno djelo Ante Cettinea* (monografija), Split 1995., *Engleske teme* (studije, eseji), Rijeka 1997., *Nevenka Arbanas* (monografija), Zagreb 1997., *Hrvatske teme* (monografija), Dubrovnik 1999., *Lovrenčić* (monografija o Ivanu Lovrenčiću), Zagreb 2001., *Križni put* (monografija, s Ivanom Lovrenčićem), Zagreb 2002., *F. G. Lorca: Nevjerna žena* (s Ivanom Lovrenčićem), Zagreb 2003., *Sastavljanje Orfeja* (studije i članci), Zagreb 2005., *Nutarnji rub* (eseji), Zagreb 2007., *Vanijski rub* (studije), Zagreb 2007., *Lutke za kazalište i dušu* (monografija), Zagreb 2007., *Ivo Vojnović Lapadski soneti* (studija), Zagreb 2009., *Pjesni ljuvene Vladimira Nazora* (bibliografske bilješke uz tekst), Dubrovnik 2010.

Sastavio je i priredio četiri antologije: *Panorama novije kanadske poezije*, Split 1972., *Moreplovi. Hrvatska poezija o moru, pomorcima i brodovima.*, Dubrovnik 1990., *Antologija pjesništva engleskog romantizma*, Zagreb 1996., *Krugovi koji se šire: izbor iz svjetske lirike 19. i 20. stoljeća*, Zagreb 1997. Sa stranih jezika preveo je sljedeće knjige: Leonardo da Vinci, *Basne i legende*,

Beograd 1975., Guillaume de Machaut, *Fortunin lijek*, Zadar 1977., George Gordon Byron, *Childe Harold*, Zagreb 1978. (ponovljeno 1988., 1999. doradeno izdanje), Svetlana Makarovič, *Mišica spava*, Zagreb 1980., Malcolm Lowry, *Pod vulkanom*, Zagreb 1981., France Prešern, *Poezija* (cjelokupno pjesničko djelo), Zagreb 1982., William Shakespeare, *Soneti*, Zagreb 1984., Geoffrey Chaucer, *Canterburyjske priče*, Zagreb 1986., William Shakespeare, *Periklo*, Zagreb 1987., Oscar Wilde, *Balada o tammici u Readingu i druge pjesme*, Zagreb 1987., Roald Dahl, *Charlie i tvornica čokolade*, Zagreb 1990., James Joyce, *Uliks*, Opatija 1991., France Prešern, *Soneti*, Ljubljana 1994., Oscar Wilde, *Sretni kraljević i druge pripovijesti*, Zagreb 1994., Elizabeth Barrett Browning, *Portugalski soneti*, Zagreb – Dubrovnik 1995., Derek Walcott, *Izabrane pjesme*, Zagreb 1995., Boris A. Novak, *Majstor nesanice*, Zagreb 1996., France Prešern, *Sabrane pjesme*, Zagreb 1997., Guillaume Apollinaire, *Le Bestiaire ou cortège d'orphée/Bestijarij ili Orfejeva pratnja*, Zagreb 1998., Antoine de Saint-Exupéry, *Mali princ*, Rijeka 2000., Oscar Wilde, *Sretni princ i druge bajke*, Zagreb 2000., William Blake, *Pjesme, viđenja, proročanstva*, Zagreb 2001., France Prešern, *Sonetni vijenac/Sonetni venec* (doradeni prijevod), Zagreb 2001., Oscar Wilde, *Pjesme u prozi*, Zagreb 2002., Carlo Collodi, *Pinokio*, Zagreb 2002., Josip Vandot, *Kekec iznad samotnog ponora*, Zagreb 2002., Edgar Allan Poe, *Crni mačak*, Zagreb 2003., Akito Arima, *Einsteinovo stoljeće*, Zagreb 2004., Geoffrey Chaucer, *Canterburyjske priče* (doradeno izdanje), Zagreb 2004., Andrej Sládkovič, *Marina*, Zagreb 2005., Federico García Lorca, *Ciganski romancero/Romancero gitano*, Dubrovnik 2006., Natalija Vorobjova Hrčić, *Proročanski prsti/Persty prozren'ja*,

Zagreb 2006., William Shakespeare, *Soneti* (doruđeno izdanje), Dubrovnik 2009., Natalija Vorobjova Hržić, *U obnaženim zrcalima/V obnaženn'yh zerkalah*, Zagreb 2009., Oscar Wilde, *Balada o tamnici u Readingu*, Dubrovnik 2010., Pablo Neruda, *Dvadeset ljubavnih i jedna očajnička pjesma*, Dubrovnik 2011., Mihail Ljermontov, *Maskarada*, Zagreb 2011.

Dobitnik je sljedećih nagrada: Nagrada Fonda A. B. Šimić (1968); Nagrada Ivana Brlić Mažuranić (1973); Nagrada »Slobodne Dalmacije« za umjetnost (1980., 1985); Goranova plaketa (1981); Nagrada Društva hrvatskih književnih prevodilaca (1982); Župančićeva listina (1982); Orden Republike s brončanim vijencem (1984); Godišnja nagrada Vladimir Nazor (1985); Nagrada Lastavica (Sarajevo, 1988); Nagrada Tin Ujević (1990); Goranov vijenac (1995); Godišnja nagrada HAZU (1996); Odličje reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1996); Godišnja nagrada Dubrovačko-neretvanske županije (1996); Poeta oliveatus – Nagrada pjesničkih susreta Croatia rediviva (1996); Plaketa Dobrojutro more (2001); Nagrada grada Dubrovnika za životno djelo (2005); Zlatna povelja mira Linus Pauling (Sarajevo, 2005); Godišnja nagrada Vladimir Nazor (2005); Nagrada Ksaver Šandor Gjalski za najbolje prozno djelo, za roman Skroviti vrt (2005); Nagrada Kiklop za najbolje prozno djelo u 2005., za roman Skroviti vrt; Bosanski stećak (Sarajevo, 2005); Nagrada Josip Sever, za zbirku Nevidljiva zastava (2007); Nagrada međunarodnog festivala za djecu Susreti pod starom maslinom, za cjelokupno umjetničko stvaralaštvo za djecu (Bar, 2007); Povelja za životno djelo, za doprinos hrvatskom lutkarstvu (2009), Hrvatski centar UNIMA-e; Nagrada HAZU Dragutin Tadijanović (2009); Lavrinova di-

ploma za prevedeni opus in življensko delo na posredovanju slovenske književnosti drugim narodom (2009); Nagrada Ranko Marinković za najbolju kratku priču objavljenu 2010. u »Večernjem listu« (Zagreb, 2010); godine 1998. nominiran je za nagradu Hans Christian Andersen koju dodjeljuje Međunarodni odbor za dječju knjigu iz Züricha; 2002. uvršten je na Časnu listu IBBY-a (Honour List), međunarodne udruge izdavača knjiga za djecu.

Kazalo

Tu

<i>Opet se nešto drugo pretvara u sve ovo...</i>	7
<i>Podivljale su šume od proljeća što stiže...</i>	8
<i>Pomiče vjetar cvijeće prema svršetku nekom...</i>	9
<i>Nastojim kloniti se sanjarenja, a sanje...</i>	10
<i>Nemoguće je naći nastavak prvom slovu...</i>	11
<i>Možeš li zamisliti leptira s devet krila...</i>	12
<i>Rastapaju se ptice idući prema jugu...</i>	13
<i>Brodovima ću dati u najam svoja rebra...</i>	14
<i>U ljubavi od svega ostanu riječi, vole...</i>	15
<i>Dobro je da smo bili onako divni stranci...</i>	16
<i>Odletjele su ptice, na upražnjeno mjesto...</i>	17
<i>Nije to, kada dišem, moj dah, to tvoj je dah...</i>	18
<i>Pobjegli smo od ruža, pobjegli smo od ptica...</i>	19
<i>Od sada ćemo samo živjeti, svi će snovi...</i>	20
<i>Nemoj me doticati, previše imam rana...</i>	21
<i>Povezuje nas kiša izravno s nekim bogom...</i>	22
<i>Previše mrtvih ima u ovom našem mesu...</i>	23

Nigdje

<i>Izmišljena smo vrsta u odnosu na ptice...</i>	27
<i>Ipak smo uhvaćeni u krađi, nikad neću...</i>	28
<i>Zahaknem te da mogu stihove koji slijede...</i>	29
<i>Ne pišem pjesme nigdje nego tu gdje me stignu...</i>	30
<i>Dobra je ova kiša, ona nam pere kosti...</i>	31
<i>Osjećam neku radost što ću u deset sati...</i>	32

<i>Ležimo ispod zvijezda dalekih kao zvijezde...</i>	33
<i>Nisu to zvijezde to su puževi, svoje uši...</i>	34
<i>Neće se vise moći ući na ista vrata...</i>	35
<i>Dolazi nepoznato godišnje doba k nama...</i>	36
<i>Približit bih se htio konju, a Wagner nisam...</i>	37
<i>Pristajem da me sunce grije u ovom trenu...</i>	38
<i>Spakirao sam knjige i ni u jednu više...</i>	39
<i>Čim okrenem se odmah nestane mnogih stvari...</i>	40
<i>Anđeli danas, ovdje, imaju mnogo posla...</i>	41
<i>Svaki dan nešto drugo dogodi se, a vele...</i>	42
<i>Na više jezika se prevesti može šutnja...</i>	43
<i>Za svaku vrstu vjetra postoji plahta neka...</i>	44
<i>Kada sam bio mali mislio sam da ljudi...</i>	45
<i>Neobična sam znanja stekao jer te ljubim...</i>	46
<i>Ponekad mi se čini da nikad neće doći...</i>	47
<i>Dlanove ako sklopiš možda će kiša pasti...</i>	48
<i>Sitnice dana rastu i oči sve su veće...</i>	49
<i>Nekad sam bio mršav, na ovu sam visinu...</i>	50
Pogovor (<i>Tonko Maroević</i>)	53
Bilješka o autoru	59

Matica hrvatska
Biblioteka Podzvizd

Luko Paljetak

Ne pišem pjesme nigdje nego tu gdje me stignu

Za nakladnika *Igor Zidić*

Likovno oblikovanje *Marcel Bačić*

Priprema *Tehnička priprema Matice hrvatske*

Tiskanje knjige dovršeno u lipnju 2011.

u tiskari Denona d.o.o, Zagreb

ISBN 978-953-150-925-1

